

ні до стрімких і дуже стрімких схилів північно-західних експозицій. При цьому в букових лісах Закарпаття місцеві особливості атмосферної циркуляції можуть зумовлювати понад третину вітровальних ситуацій й на схилах південних експозицій. Частка сніголамів у лісорослинних умовах бучин неістотна – менша ніж 2 %.

Література

1. Іванюк А.П. Природа вітровалів та їх вплив на продуктивність лісу в гірських і передгірських умовах Українських Карпат : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.03. – Львів : Вид-во УкрДЛТУ, 1996. – 20 с.
2. Калинин М.И. Оценка ветровальной опасности в еловых лесах Карпат / М.И. Калинин // Лесоведение : науч.-теорет. журнал. – М. : Изд-во "Наука". – 1991. – № 2. – С. 59-66.
3. Калущийкий І.Ф. Вітровали на північно-східному макросхилі в Українських Карпатах / І.Ф. Калущийкий. – Львів : Вид-во "Манускрипт", 1998. – 204 с.
4. Кіселевський-Бабінін Р.Г. Природа вітровалів у Карпатах / Р.Г. Кіселевський-Бабінін, В.М. Дьяков // Природні умови та природні ресурси Українських Карпат : зб. наук. праць. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1968. – С. 48-58.
5. Перехрест С.М. Шкідливі стихійні явища в Українських Карпатах та засоби боротьби з ними / С.М. Перехрест, С.Г. Кочубей, О.М. Печковська. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1971. – 200 с.
6. Прох Л.З. Ветровальні ліси і штормові ветри в Українських Карпатах / Л.З. Прох // Метеорологія. Обзор. – Обнінск : Изд-во ВНИИГМИ-МЦД, 1976. – 80 с.
7. Рибін М.М. Вітровали в Буковинських Карпатах, їх наслідки і способи боротьби з ними / М.М. Рибін, А.Й. Швиденко // Природні умови та природні ресурси Українських Карпат : зб. наук. праць. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1968. – С. 67-74.
8. Стойко С.М. Природа – Стихия – Человек / С.М. Стойко, П.Р. Третяк. – Львов : Изд-во "Вища шк."; Изд-во при Львов. ун-те, 1983. – 120 с.
9. Трибун П.А. Про причини масових вітровалів на Прилуцькій височині Івано-Франківської області в 1964 р. / П.А. Трибун // Природні умови та природні ресурси Українських Карпат : зб. наук. праць. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1968. – С. 59-66.

Блыстив В.И., Олійник В.С. Ветровальні та сніголами в грабових бучинах Закарпаття

Рассмотрены показатели ветровалов в буковом и еловом поясах Карпат. Дана оценка их распространения в высотной полосе грабовых бучин. Приведено ранжирование лесообразующих пород букового пояса по степени усиления их ветроустойчивости. Охарактеризованы особенности возникновения ветровальных ситуаций в бассейне реки Латорица в зависимости от экспозиции и крутизны склонов и высоты местности. Освещены процессы формирования снеголомов. Предложены меры по усилению устойчивости буковых лесов путем восстановления коренных древостоев и внедрения системы противоветровальной их защиты.

Ключевые слова: ветровальні, сніголами, насадження, лесообразующие породы, крутизна і експозиція склонов, висота над рівнем моря.

Blystiv V.I., Olijnyk V.S. Windfalls and Snow Breaks in the Hornbeam-Beech Stands of Transcarpathia

Indicators of windfalls in the beech and spruce zones of the Carpathians are considered. The estimation of their distribution on the altitude of hornbeam-beech stands is done. Wind resistance ranking of the forest species for the beech forest zone is adduced. The features of the windfalls situations occurrence in the Latoritsa basin depending on exposure and steepness of slopes and on the altitude are characterized. The processes of a snow breaks formation are illustrated. Measures on the beech forests stability strengthen by natural forest stands restoring and by implementation of the against windfall protection system.

Keywords: windfall, snow break, stand, forest tree species, slope steepness, slope exposure, altitude.

УДК 630*17(075.8)

Доц. В.Я. Заячук¹, канд. с.-г. наук; В.П. Джурік²

СТРУКТУРА ДЕНДРОФЛОРИ ТА САНІТАРНИЙ СТАН ПАРКУ "БЕРЕГОМЕТСЬКИЙ" НПП "ВИЖНИЦЬКИЙ"

Вивчено таксономічну та флористичну структури автохтонної та культивованої дендрофлори парку "Берегометський" НПП "Вижицький". Проведено розподіл дендрофлори за життєвими формами, групами росту та категоріями санітарного стану. Узагальнено понад 120-річний досвід вирощування інтродукованих видів у регіоні досліджень. Перспективним є впровадження відібраних інтродукованих видів у лісове господарство під час створення лісових культур з їх участю. Доцільним є внесення цього дендропарку до туристичної екомережі, проведення культурно-просвітницької роботи, навчальних і пізнавальних екскурсій.

Ключові слова: парк "Берегометський", автохтонна та культивована дендрофлора, таксономічна та флористична структури, життєві форми, санітарний стан.

Вступ. Інтродукованим в Україну деревним видам приділяють значну увагу у лісовому і садово-парковому господарствах, у захисному лісорозведенні та в озелененні населених місць. За допомогою інтродукції рослин істотно доповнено флористичне багатство України, проте асортимент порід-екзотів недостатньо ефективно використовують у лісовому господарстві. Своєрідним полігоном для випробування інтродукованих деревних видів є, зокрема, дендропарки лісогосподарських підприємств і наукових установ лісового та природоохоронного напрямку. Більшість інтродуцентів росте в різних за площею старовинних парках чи в населених пунктах у біогрупах або окремо стоячими деревами. Починаючи з XVIII ст., значну частину старовинних парків України закладено навколо садів великих землевласників. Влаштування парків у Північній Буковині почали з XIX ст. [8].

Кількісний склад дендрофлори в Україні, за даними М.А. Кохна, становить 2400 видів та понад 1200 форм дерев, кущів та ліан. За даними О.А. Калініченка (2003), нині в Україну інтродуковано близько 2500 таксонів деревних рослин, переважно більшість яких росте у дендропарках та ботанічних садах. У Західному регіоні України на цей час інтродуковано 1085 видів, що належать до 87 родів та 61 родини [3]. У Карпатах та Західному Поділлі на 1.01.1981 р. культивували 678 видів і форм деревних рослин, що належали до 174 родів та 57 родин [8]. Фахівцями ботанічного саду Чернівецького державного університету на території рівнинної та передгірської зон Чернівецької області протягом 1986-1990 рр. виявлено 214 видів і форм інтродукованих деревних рослин, зокрема 42 види та форми голонасінних і 172 – покритонасінних, які віднесено до 93 родів та 41 родини. Власне найбільшу кількість інтродуцентів (26 таксонів) ними виявлено в парку "Берегометський" [8]. В.К. Терлецький та ін. (1985) згадують про 54 інтродуковані види і форми дерев і кущів в цьому осередку культивованої дендрофлори.

Мета роботи – вивчення таксономічної структури автохтонної та культивованої дендрофлори парку "Берегометський", проведення розподілу ден-

¹ НЛТУ України, м. Львів;

² пров. фахівець відділу науки НПП "Вижицький", смт. Берегомет, Чернівецька область

дрофлори за життєвими формами, категоріями санітарного стану та її флористичного аналізу, узагальнення понад 120-річного досвіду вирощування інтродукованих видів на цьому об'єкті. У парку "Берегометський" ростуть як автохтонні для Карпат, так і інтродуковані види. Вивчення їх біометричних показників, життєвості, санітарного стану та продуктивності дасть змогу виявити оптимальний асортимент порід-екзотів для різних типів лісорослинних умов Прикарпаття, а також встановити лісівничі та агротехнічні показники створюваних за їх участю лісових культур.

Матеріали та методика дослідження. Об'єктом досліджень є дендрофлора парку "Берегометський". Наші експедиційні дослідження проведені протягом 2012-2015 рр. Під час вивчення автохтонної та культивованої дендрофлори арборетуму систематизовано наявні результати наукових досліджень та інвентаризаційні матеріали, що стосуються арборетуму [8, 9]. Таксономію рослин прийнято відповідно до ієрархічної системи А.Л. Тахтаджяна (1987) [5]. Класифікацію життєвих форм деревних рослин проведено за І.Г. Серебряковим (1952, 1964) з розподілом на групи росту за С.Я. Соколовим (1965) [1]. Вік деревних рослин визначено за інвентаризаційними матеріалами та шляхом отримання кернів за допомогою вікового свердла. Оцінювання санітарного стану рослин парку проведено з використанням "Санітарних правил в лісах України", затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р., № 25 [4].

Результати дослідження. Одним із цінних об'єктів, який є унікальною пам'яткою садово-паркового мистецтва місцевого значення площею близько 1,0 га (початкова площа складала 3 га), можна вважати парк "Берегометський", закладений графом Васильком 1890 р. Розташований він навколо Берегометської районної лікарні. Територія парку перебуває на балансі селищної ради. Куратором парку є НПП "Вижницький". Цей порівняно невеликий парк відомий далеко за межами Чернівецької обл. На цей час у колекції парку збереглося 45 (раніше було 54) видів автохтонних та інтродукованих дерев і кущів та декоративних форм. Хоча більшість із них висаджено наприкінці XIX ст., проте тут росте багато дерев старшого віку, зокрема дуб звичайний, ясен звичайний, бук лісовий, в'яз шорсткий, граб звичайний, які є автохтонними видами. Тому можна припустити, що парк "Берегометський", як і інші старовинні парки в Україні, було створено на основі природної ділянки лісу.

Його цінністю є два струнких шпилькових дерева псевдомодрини Кемпфера (*Pseudolarix kaempferi* Gord.), яка природно росте лише в горах Східного Китаю на висоті 900-1200 м н. р. м. Це одне з двох місць в Україні, де ростуть ці унікальні екзоти. Серед інших цінних видів парку – три східноазійських дерева гінкго дволопатевого, група особин сосни кедрової європейської, куртини тиса ягідного – давнього релікту Карпат, ялина сербська з Балкан, тсуга канадська, псевдотсуга Мензіса, сосна кедрова корейська, кипарисовики горохоподий та Лавсона, ялівець віргінський, ліщина ведмежа та тюльпанове дерево з його велетенською кроною з оригінальними ліроподібними листками. Окремі дерева висаджено колами, всередині яких розміщені альтанки, живописні скульптури та інші об'єкти садово-паркового мистецтва.

Колекцію парку доповнювали в кілька прийомів. Вивчення вікової структури дендрофлори показало, що більшість дерев було висаджено на початку закладання парку. У 20-30-х роках XX ст. колекція поповнилась *Picea omorica* Purk., *Biota orientalis* Endl. '*Elegantissima*' (згодом випала), *Laburnum anagyroides* Medic., *Caragana arborescens* Lam., *Corylus colurna* L., *Syringa vulgaris* L., *Ulmus pinnato-ramosa* Dieck. (згодом випав). У 40-50-х роках XX ст. до колекції ввели *Berberis vulgaris* L., *Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl., *Philadelphus coronarius* L., а згодом *Symphoricarpos albus* Blake. Протягом останніх десятиліть завдяки висаджуванню молодих рослин асортимент парку збагатився новими видами.

Вивчено таксономічну структуру дендрофлори парку "Берегометський" (табл. 1). Як бачимо з даних табл. 1, у складі дендрофлори парку "Берегометський" відділу Голонасінні (*Pinophyta*) представлені два класи: Гінкгоподібні та Хвойні, чотири порядки, чотири родини, 15 родів та 17 видів. Відділ Покритонасінні (*Magnoliophyta*) представлений п'ятьма підкласами (*Magnoliidae*, *Hamamelididae*, *Dilleniidae*, *Rosidae*, *Lamiidae*), 13 порядками, 16 родинами, 24 родами та 28 видами. Загалом дендрофлора парку "Берегометський" представлена 17 порядками, 20 родинами, 39 родами та 45 видами.

Табл. 1. Таксономічна структура дендрофлори парку "Берегометський"

Клас/ Підклас	Порядок	Родина	Загальна кількість, шт.					
			родів	%	видів	%	форм	%
Відділ Голонасінні (<i>Pinophyta</i>)								
Клас Гінкгоподібні	Гінкгові	Гінкгові	1	2,6	1	2,2	-	-
Клас Хвойні	Соснові	Соснові	8	20,5	9	20,0	1	20,0
	Кипарисові	Кипарисові	5	12,8	6	13,3	1	20,0
	Тисові	Тисові	1	2,6	1	2,2	-	-
По відділу – 2	4	4	15	38,5	17	100	2	-
Відділ Покритонасінні (<i>Magnoliophyta</i>), клас Дволодні (<i>Magnoliopsida</i>)								
Магноліїди	Магнолієцвіті	Магнолієві	2	5,2	2	4,4	-	-
Гамамеліїди	Кропивоцвіті	В'язові	1	2,6	1	2,2	-	-
	Самшитові	Самшитові	1	2,6	1	2,2	-	-
	Букоцвіті	Букові	2	5,2	2	4,4	1	20,0
	Березоцвіті	Березові	3	7,7	3	6,7	-	-
Діленіїди	Горіхоцвіті	Горіхові	1	2,6	1	2,2	-	-
	Вербоцвіті	Вербові	1	2,6	2	4	1	20,0
Розіди	Мальвоцвіті	Липові	1	2,6	1	2,2	-	-
	Ломикаменевоцвіті	Агрисові	1	2,6	2	4,4	-	-
	Розоцвіті	Розові	5	12,8	6	13,3	-	-
	Сапіндоцвіті	Кленові	1	2,6	1	2,2	1	20,0
	Сапіндоцвіті	Гірकोкаштанові	1	2,6	1	2,2	-	-
	Черсакоцвіті	Жимолостеві	1	2,6	2	4,4	-	-
Ламіїди	Черсакоцвіті	Калинові	1	2,6	1	2,2	-	-
	Черсакоцвіті	Бузинові	1	2,6	1	2,2	-	-
Ламіїди	Маслиноцвіті	Маслинові	1	2,6	1	2,2	-	-
По відділу – 5	13	16	24	61,5	28	62,2	3	60,0
Разом:	17	20	39	100	45	100	5	100

За таксономічною приналежністю найбільшою різноманітністю вирізняється у відділі Голонасінні (*Pinophyta*) родини Соснові (*Pinaceae* Lindl.) – 9 ви-

дів та Кипарисові (*Cupressaceae* F. Neger.) – 6 видів. Найчисельнішими у відділі Покритонасінні (*Magnoliophyta*) є родини Розові (*Rosaceae* Juss.) – 6 видів, Березові (*Betulaceae* C.A. Agardh.) – 3, Букові (*Fagaceae* A. Br.), Магнолієві (*Magnoliaceae* J. st.-Hil.), Вербові (*Salicaceae* Mirb.), Агрисові (*Grossulariaceae* DC.), Жимолостеві (*Caprifoliaceae* Juss.) – по 2. Менш чисельними є родини Маслинові (*Oleaceae* Lindl.), Кленові (*Aceraceae* Lindl.), Горіхові (*Juglandaceae* A. Rich. ex Kunth), Липові (*Tiliaceae* Juss.) та ін. – представлені по одному виду.

Одним із наших завдань було вивчення внутрішньовидового різноманіття парку "Берегометський". Внаслідок його вивчення серед таксонів виявлено також п'ять декоративних форм, приналежних до родин: Кипарисові (*Cupressaceae* F. Neger.) – *Chamaecyparis lawsoniana* Parl. 'Erecta glauca', Соснові (*Pinaceae* Lindl.) – *Picea engelmanni* Engelm. 'Glauca', Букові (*Fagaceae* A. Br.) – *Fagus sylvatica* L. 'Atropunicea', Вербові (*Salicaceae* Lindl.) – *Salix alba* L. 'Pendula', Кленові (*Aceraceae* Lindl.) – *Acer platanoides* L. 'Rubrum'.

Проведено розподіл дендрофлори парку "Берегометський" за життєвими формами та групами росту згідно з методикою С.Я. Соколова (1965) [1]. Результати досліджень наведено в табл. 2. Як бачимо з даних цієї таблиці, серед 15 таксонів відділу Голонасінні деревами I величини є 12 видів (80 %), деревами II величини – 1 вид (6,6 %), деревами IV величини – 1 вид (6,6 %), кущами III величини – 1 вид (6,6 %). У складі відділу Покритонасінні наявні дерева I величини – 17 видів (57 %), дерева II величини – 1 вид (3,3 %), дерева III величини – 2 види (6,6 %), кущі I величини – 4 види (13,3 %), кущі II величини – 1 вид (3,3 %), кущі III величини – 4 види (13,3 %). Аналіз розподілу дендрофлори за життєвими формами дає підстави рекомендувати найперспективніші дерева I та II величини для формування першого ярусу деревостанів під час створення лісових культур за їх участю. Дерева III та IV величин можна рекомендувати для формування підлеглих ярусів, а кущі – для створення підліску та формування узлісь з господарсько цінних видів.

Табл. 2. Розподіл дендрофлори за життєвими формами

Життєва форма	Голонасінні		Покритонасінні	
	шт.	%	шт.	%
Дерева I величини	12	80	17	57
Дерева II величини	1	6,6	1	3,3
Дерева III величини	–	–	2	6,6
Дерева IV величини	1	6,6	1	3,3
Кущі I величини	–	–	4	13,3
Кущі II величини	–	–	1	3,3
Кущі III величини	1	6,6	4	13,3
Всього:	15	100	30	100

Здійснено флористичний аналіз дендрофлори парку "Берегометський" (табл. 3). Усі представлені в колекції парку "Берегометський" 45 видів належать до флори Голарктичного царства [6]. Більшість видів походять з території Борельного підцарства та трьох флористичних областей. Як бачимо з даних табл. 3, дендрофлора парку "Берегометський" представлена трьома флористичними областями: Циркумбореальна – представлена 33 видами (73 % від їх загальної

кількості); Східноазійська – представлена трьома видами (7 % від їх загальної кількості); Атлантико-Північноамериканська – представлена 9 видами (20 % від їх загальної кількості).

Табл. 3. Флористичний аналіз дендрофлори парку "Берегометський" за флористичними областями Голарктичного царства

Флористична область Голарктичного царства	Загальна кількість видів, шт./%	Розподіл за життєвими формами, шт.	
		Дерева	Кущі
Циркумбореальна	33/73	23	10
Східноазійська	3/7	2	1
Атлантико-Північноамериканська	9/20	8	1
Всього:	45/100	33	12

Багаторічні спостереження показали, що інтродуценти парку "Берегометський" успішно адаптувалися в нових умовах. Вони зимостійкі, цвітуть та плодоносять. Більшість із них характеризуються середньою інтенсивністю насінне- та плодоношення. Низка інтродуцентів через затінення, надмірну густоту дерев та інші чинники, що впливають на рясність та періодичність плодоношення, характеризується слабкою репродуктивною здатністю. Серед них *Pinus cembra* L., *Picea engelmanni* Engelm. 'Glauca', *Corylus colurna* L., *Tilia heterophylla* Vent. Показники схожості насіння інтродуцентів різняться. Наприклад, низькою схожістю насіння характеризуються *Ginkgo biloba* L. і єдина в Західному регіоні України *Pseudolarix kaempferi* Gord. (схожість її насіння близько 1 %). Проведено розподіл дерев парку "Берегометський" за категоріями санітарного стану, який подано в табл. 4.

Табл. 4. Розподіл дерев парку "Берегометський" за категоріями санітарного стану

Категорія санітарного стану	Голонасінні		Покритонасінні	
	шт.	%	шт.	%
I	39	70,9	66	72,5
II	7	12,7	16	17,6
III	3	5,5	9	9,9
IV	2	3,6	–	–
V	–	–	–	–
VI	4	7,3	–	–
Всього:	55	100	91	100

Як бачимо з даних табл. 4, у межах відділу Голонасінні до I категорії санітарного стану віднесено 70,9 % дерев, II – 12,7 %, III – 5,5 %, IV – 3,6 %, VI – 7,3 %. Серед відділу Покритонасінні до I категорії санітарного стану віднесено 72,5 % дерев, II – 17,6 %, III – 9,9 %. До VI категорії санітарного стану віднесено сухостійні екземпляри смереки звичайної, які є аварійно небезпечними, тому парк потребує термінового проведення санітарно-оздоровчих заходів. Близько половини території парку недоглянута, заросла ожиною шорсткою та бузиною чорною, що утруднює доступ до цінних екземплярів інтродукованих видів. Екземпляри окремих цінних інтродуцентів потребують освітлення крони, оскільки через їх притінення за останні десятиліття зі складу колекції випали *Gymnocla-*

duis dioicus Koch, *Phellodendron amurense* Rupr., *Salix matsudana* Koidz. 'Tortuosa', *Ulmus pinnato-ramosa* Dieck. та ін. Парк потребує облаштування меж, території, доріжок, експозиційних майданчиків, що підкреслить його значну наукову та естетичну цінність.

Висновки. Вивчення структури дендрофлори парку "Берегометський" дало змогу підсумувати понад 120-річний досвід вирощування інтродуцентів в умовах Буковинського Прикарпаття, виявити оптимальний асортимент порід-екзотів та рекомендувати окремі з них для впровадження в лісове господарство. Отримані результати досліджень доцільно використати для детальної інвентаризації та ландшафтної таксації парку "Берегометський" та розроблення системи заходів щодо збереження його генофонду і проекту реконструкції парку. На основі розроблених рекомендацій з практичного використання наявних у парку інтродуцентів перспективним є впровадження відібраних видів у лісове господарство під час створення лісових культур з їх участю.

Вважаємо за доцільне внесення цього парку, як і інших дендропарків лісогосподарських підприємств та старовинних міських парків, до туристичної екомережі. Також рекомендуємо інтенсивніше проводити культурно-просвітницьку роботу та пізнавальні екскурсії з метою ознайомлення зацікавлених осіб з цією унікальною пам'яткою садово-паркового мистецтва місцевого значення. Використання цього арборетуму як об'єкта екскурсій і бази практик для учнів шкіл, коледжів та студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю "Лісове та садово-паркове господарство", "Ландшафтна архітектура", "Дизайн архітектурного середовища", "Ландшафтний дизайн", "Фітодизайн" сприятиме покращенню їх фахової підготовки, вихованню підростаючого покоління в дусі бережливого ставлення до природи та формуванню нової генерації лісівників і природоохоронців України.

Література

1. Заячук В.Я. Дендрологія : підручник: видання друге, зі змінами та доповненнями / В.Я. Заячук. – Львів : Вид-во СПОЛОМ, 2014. – 676 с.
2. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія : навч. посібн. / О.А. Калініченко. – К. : Вид-во "Вища шк.", 2003. – 199 с.
3. Кохно М.А. Методичні рекомендації щодо добору дерев та кущів для інтродукції в Україні / М.А. Кохно, С.І. Кузнецов. – К. : Вид-во "Фітосоціоцентр", 2005. – 48 с.
4. Санітарні правила в лісах України. – К. : Вид-во КМУ, 1995. – 64 с.
5. Тахтаджян А.Л. Система магноліофитов / А.Л. Тахтаджян. – Л. : Изд-во "Наука", 1987. – 439 с.
6. Тахтаджян А.Л. Флористические области Земли / А.Л. Тахтаджян. – Л. : Изд-во "Наука", 1978. – 248 с.
7. Терлецький В.К. Ботанічні скарбниці Карпат / В.К. Терлецький, С.С. Фодор, Я.Д. Гладун. – Ужгород : Вид-во "Карпати", 1985. – 136 с.
8. Термена Б.К. Інтродукована дендрофлора Північної Буковини / Б.К. Термена, Г.В. Бацира, М.І. Виллок, В.О. Гаврилук, Л.О. Євтихова, І.В. Кібич, В.В. Мецак, Г.О. Сокол, Л.Г. Станкевич, О.І. Турлай // Український ботанічний журнал : наук. журнал НАН України. – 1992. – Т. 49, № 2. – С. 42-44.
9. Термена Б.К. Інтродукційний потенціал деревних рослин Північної Буковини / Б.К. Термена, Г.В. Бацира, Л.О. Бляхарська, В.В. Ванзар, М.І. Виллок, В.О. Гаврилук, Л.Г. Галицька // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Сер.: Біологія. – Чернівці : Вид-во Чернівецький ДУ ім. Юрія Федьковича. – 1998. – Вип. 20. – С. 100-107.

Заячук В.Я., Джурик В.П. Структура дендрофлори и санитарное состояние парка "Берегометский" НПП "Вижницкий"

Изучены таксономическая и флористическая структуры автохтонной и культивируемой дендрофлоры парка "Берегометский" НПП "Вижницкий". Проведено распределение дендрофлоры по жизненным формам, группам роста и категориям санитарного состояния. Обобщен более 120-летний опыт выращивания интродуцентов в регионе исследований. Перспективным является внедрение отобранных интродуцированных видов в лесное хозяйство при создании лесных культур с их участием. Целесообразно включение этого парка к туристической экосети, проведение культурно-просветительской работы, учебных и познавательных экскурсий.

Ключевые слова: парк "Берегометский", автохтонная и культивируемая дендрофлора, таксономическая и флористическая структуры, жизненные формы, санитарное состояние.

Zayachuk V.Ya., Dzuryk V.P. Dendrological Flora Structure and Sanitary Condition of Berehomet Arboretum in National Nature Park "Vyzhnytskij"

The taxonomic structure of the autochthonous and cultivated dendroflora has been studied in arboretum. A dendroflora distribution for life-form categories, floristic analysis of arboretum dendroflora has been done. The dendroflora distribution for life-form categories, growth groups, and origin has been done. Overview of over than 120 years of experience in growing exotic species in the area of research was done. The perspective is supposed to be the introduction of exotic species in the creation of forest plantations. It is appropriate to include this park into tourism ecological network of cultural landscapes, training and educational tourism.

Keywords: Berehomet arboretum, autochthonous and cultivated dendroflora, inventory, taxonomic structure, life-form categories, collections.

УДК 581.165:582.039.1

Доц. А.В. Балабак, канд. с.-г. наук –
Уманський НУ садівництва

ЕКОЛОГО-БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ЛИМОННИКА КИТАЙСЬКОГО (*SCHIZANDRA CHINENSIS* (TURCZ.) BAILL.) В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Досліджено фенологічні особливості росту і розвитку лимонника китайського (*Schizandra chinensis* (Turcz.) Baill.), розглянуто строки проходження фенологічних фаз сезонного циклу росту і розвитку маточних рослин. Визначено оптимальний період для розмноження досліджуваних сортів і форм лимонника китайського зеленими стебловими живцями, який збігається з періодом найбільш інтенсивного росту пагонів (червень-середина липня). Встановлено, що інтенсивність процесів росту пагонів залежить переважно від температури повітря і кількості опадів. Показано, що кліматичні умови Лісопостепової зони України забезпечують проходження повного циклу сезонного розвитку досліджуваним сортам і формам лимонника китайського. Плоди повністю дозрівають, дають схоже насіння, що свідчить про можливу інтродукцію їх у регіон досліджень.

Ключові слова: лимонник китайський, сорти, фенологічні фази розвитку рослин, маточні рослини, стеблові живці.

Постановка проблеми. Лимонник китайський *Schizandra chinensis* (Turcz.) Baill. – один з нечисельних представників т. зв. реліктових рослин, поширених у часи третинного періоду в помірних широтах північної півкулі й вимерлих унаслідок різкого похолодання [5]. Важливим показником успішної інтродукції сортів і форм лимонника китайського є їх здатність до адаптації в нових умовах зростання, яка проявляється у проходженні сезонного циклу розвитку і визначається ступенем відповідності ритму розвитку рослин кліматичним умовам району інтродукції.